

דבר העורכים

"המחקר האיכותני בחקר החינוך" הוא ספר גדוש, העוסק במחקר האיכותני מזוויות ראייה שונות. בשנים האחרונות אנו עדים להתחזקות של שיטות המחקר האיכותניות במדעי החברה בכלל ובמדעי החינוך בפרט. דומה שהמחקר האיכותני, ובכלל זה מחקר הפעולה, מאפשרים לחוקרים חיצוניים ולאנשי השדה (מורים-חוקרים) ליצור ידע חדש. ידע זה מוגש כאן הגשה תיאורטית וחיה. אכן, חקר המקרה, שגם לו ניתנת כאן במה, הוא הרבה יותר נגיש ורלוונטי עבור המורה בשטח מאשר התוצרים של המחקרים הכמותיים.

הפרדיגמה האיכותנית מסייעת רבות לאיש השדה להבין את עבודתו ולצפות בה באופן מעמיק יותר וביקורתי יותר. בבתי הספר שבהם עשו שימוש במחקר פעולה כטכניקה לשיפור ההוראה, גילו המורים שביעות רצון רבה יותר מעבודתם, ובד בבד השתכלל והתפתח השיח הפרופסיונלי בקרב הצוות. יתר על כן, המחקר אפשר לאנשי המקצוע לעשות סינתזה בין הידע המעשי הצבור לבין הידע התיאורטי.

במכללה לחינוך ע"ש דוד ילין נעשה רבות בכל הנוגע לבדיקה וליישום של עקרונות המחקר האיכותני ומחקר הפעולה. הוקם מכון למחקר יישומי, המאפשר לאנשי השדה לעשות עבודות מחקר בסוגיות הנובעות מן השדה. כמו כן נוצרו קורסים חדשים ומגוונים, המשלבים ידע צבור של הסטודנט תוך התייחסות אל החומרים התיאורטיים. קורסים אלה מסייעים לפיתוחו של מורה ביקורתי ורפלקטיבי. כמו עבודת חינוך, גם המחקר האיכותני הוא רב-משטני ותלוי-הקשר. נעשה ניסיון לסייע למורים להיעשות לאנשי מקצוע המבינים את המורכבות רבת-המשטנים של עבודתם ואת הצורך בהבנת ההקשר של הסיטואציה הלימודית הספציפית.

הספר שלפנינו הוא אוסף מאמרים פרי עטם של חוקרים ואנשי השדה, המציגים מגוון רחב של תיאוריות ודיווחים מהשדה בסגנון האיכותני, חלקם ראה אור בגליונות "במכללה" - בהוצאת המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין. הוא נועד לספק מענה לצורך של מורים ופרחי הוראה המעוניינים

בחומרים ראויים בעברית. הספר מחולק לארבעה שערים מרכזיים: "עקרונות ושיטות", שהוא שער מתודולוגי העוסק בסוגיות תיאורטיות הקשורות בשימוש בטכניקות של מחקר איכותני; "מחקרי תרבות", המציג מאמרים הקרובים לסגנון האתנוגרפי, שנעשה פופולרי בשנים האחרונות בקרב חוקרים שאינם בהכרח אנתרופולוגים; "מחקר פעולה", המציג מחקר שדה החוקר את עבודת החוקר; "חקר מקרים ותיאורי מקרים", המדגים את ההבדל בין תיאור מקרה לחקר מקרה. בשער אחרון זה ניכר שבתיאורי מקרים קיים פחות רקע תיאורטי, ועם זאת בולטת בו יותר ההתמקדות בפרקטיקה כשהיא לעצמה. אין ספק שבתיאור מקרה טוב קיימת היכולת להעלות סוגיות פרקטיות מעניינות העשויות לסייע לעיון מעמיק ולעריכת השוואה עם מקרים אחרים. חקר מקרה כתוב ומוצג באופן מחקרי יותר, ובדרך כלל הוא מגיע להמשגה גבוהה יותר.

את רוב המאמרים הד"ר שקדי קרא בעיון והעיר את הערותיו, על כך שלוחה תודתנו. שלמי תודה לגבי סיגלית בכר על עבודתה המסורה.

תקוותנו שהספר יהיה לעזר לעוסקים במחקר האיכותני.

ב ב ר כ ה,

אהרן שי
יהודה בר-שלום